

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ**

На правах рукопису

ЯСНОЛОБОВ Олексій Володимирович

УДК 349.22

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ТРУДОВИХ ПРАВ
ПРАЦІВНИКІВ У СУДАХ УКРАЇНИ**

Спеціальність 12.00.05 – трудове право; право соціального забезпечення

Дисертація на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Науковий керівник
кандидат юридичних наук, доцент О.Г. Чутчева

ЛУГАНСЬК – 2013

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАХИСТУ ТРУДОВИХ ПРАВ ПРАЦІВНИКІВ У СУДАХ В УКРАЇНІ: СТАНОВЛЕННЯ І СУЧАСНИЙ СТАН.....	14
1.1. Еволюція правового регулювання захисту трудових прав працівників у судах в Україні.....	14
1.2. Сучасний стан правового регулювання захисту трудових прав працівників у судах в Україні.....	28
Висновки до розділу 1.....	65
РОЗДІЛ 2. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУДОВОГО ЗАХИСТУ ТРУДОВИХ ПРАВ ПРАЦІВНИКІВ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ.....	71
2.1. Регіональний судовий захист трудових прав працівників у рамках Ради Європи.....	71
2.2. Судовий захист трудових прав працівників у Європейському Союзі та Великій Британії.....	95
2.3. Правове регулювання судового захисту трудових прав працівників у інших зарубіжних країнах.....	116
Висновки до розділу 2.....	134
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУДОВОГО ЗАХИСТУ ТРУДОВИХ ПРАВ ПРАЦІВНИКІВ В УКРАЇНІ.....	140
3.1. Загальні питання вдосконалення правового регулювання звернення працівників до судового захисту своїх трудових прав.....	140

3.2. Спеціальні питання вдосконалення правового регулювання звернення працівників до судового захисту своїх трудових прав.....	153
Висновки до розділу 3.....	173
ВИСНОВКИ	178
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	184

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЄС – Європейський Союз;

ЄСПЛ – Європейський Суд з прав людини;

КЗпП України – Кодекс законів про працю України;

КСУ – Конституційний Суд України;

КТС – комісія по трудових спорах;

МОП – Міжнародна організація праці;

Проект ТК України – проект Трудового кодексу України;

РЄ – Рада Європи;

РФ – Російська Федерація;

СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік;

ТК РБ – Трудовий кодекс Республіки Беларусь;

ТК РФ – Трудовий кодекс Російської Федерації;

ФРН – Федеративна республіка Німеччини;

ЦПК України – Цивільний процесуальний кодекс України.

ВСТУП

Актуальність теми. Питання захисту трудових прав працівників завжди займало одне з ключових місць у вітчизняній та зарубіжній доктрині трудового права, зважаючи на цінність гарантій та можливостей ефективної реалізації трудових прав працівниками. Особливо гостро це питання постало сьогодні як для України, так і для цілого світу, оскільки нині спостерігається початок другої фази міжнародної економічної кризи, яка в нашій державі після Великої рецесії 2012 року та незакінченої реформи трудового законодавства може особливо негативно відобразитись на стані трудових прав працівників. Україна вже декілька років визнана міжнародною спільнотою державою з ринковою економікою, проте остання ще тільки закріплюється в нашій державі в усіх сферах державної політики, що обов'язково має враховуватись у процесі досліджень проблеми нормативного забезпечення якісного судового захисту трудових прав працівників, що безпосередньо відображається на стабільності громадянського суспільства та рості економіки.

У процесі реформування трудового законодавства в Україні планується прийняття нового Трудового кодексу, яким би врегульовувались питання праці, проте на думку більшості фахівців у галузі трудового права проект цього документа не є досконалим, що підтверджує, зокрема, відсутність спеціального розділу про захист трудових прав працівників та глави про судовий захист, як і наявність низки дискримінаційних норм. Для уникнення прийняття нинішньої редакції проекту Трудового кодексу України необхідно проаналізувати стан правового регулювання забезпечення судового захисту трудових прав працівників в Україні, дослідити позитивну практику вирішення цього питання в рамках Ради Європи, Європейського Союзу та ряду інших держав, і на основі такого аналізу сформулювати конкретні рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства у цій сфері.

Особливості правового регулювання забезпечення судового захисту трудових прав працівників досліджуються представниками різних галузей публічного та приватного права. Окремі аспекти регламентації цієї сфери в Україні та в ряді зарубіжних держав загалом, досліджують представники вітчизняної юридичної науки та зарубіжні вчені, зокрема, В.М. Андріїв, В.Г. Бессарабов, Є.Є. Богданова, С.Я. Вавженчук, О.В. Валецька, Д.М. Вороненков, Н.Д. Гетьманцева, В.В. Гладкий, І.В. Дашутін, Ю.Є. Зайцев, Л.В. Зайцева, О.Б. Іванов, П.Д. Камінська, Г.А. Капліна, І.Я. Кисельов, І.Г. Козуб, В.Л. Костюк, І.П. Лаврінчук, В.В. Лазор, Л.І. Лазор, С.В. Моліцький, В.М. Оробець, Н.А. Плахотіна, С.В. Попов, Т.Л. Постригань, О.О. Снежко, А.І. Ставцева, М.І. Строганов, Н.В. Сухова, Л.С. Таль, В.М. Толкунова, Є.О. Федорова, Т.І. Фулей, І.І. Шамшина, Г.І. Чанишева, О.Г. Ярема, О.М. Ярошенко та ін.

Разом із тим, актуальність теми дослідження обумовлюється недостатнім ступенем її наукової розробки. Зокрема, у вітчизняній доктрині трудового права проблема правового регулювання захисту трудових прав працівників у національних судах України не отримала належного всебічного розгляду. Особливо слід відзначити, що досі не було спроб її дослідити в ракурсі співвідношення із правовим регулюванням захисту трудових прав працівників у національних судах зарубіжних держав, а також позитивної практики Європейського суду з прав людини та судів Євросоюзу, що, вочевидь, сприятиме вдосконаленню якості та ефективності реалізації права працівників на судовий захист власних трудових прав у нашій державі.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана на кафедрі правознавства Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля відповідно до комплексної цільової програми університету й кафедри «Проблеми розвитку вітчизняного законодавства та імплементації в Україні норм міжнародного та європейського права». Тема роботи узгоджується з планами наукових

досліджень кафедри правознавства Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Мета і завдання дисертаційного дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб з урахуванням концептуальних розробок юридичної науки, доктрини трудового права, вимог чинного законодавства та правозастосовної практики розробити теоретичні положення щодо судового захисту трудових прав людини в царині праці, напрацювати конкретні наукові пропозиції й практичні рекомендації, спрямовані на вдосконалення відповідного законодавства.

Для досягнення поставленої мети ставляться такі основні дослідницькі задачі:

- розкрити правову природу та сформулювати дефініцію поняття «судовий захист трудових прав працівників»;
- визначити історичні умови становлення вітчизняного інституту судового захисту трудових прав працівників;
- охарактеризувати сучасний стан правового регулювання захисту трудових прав працівників у судах України та визначити його особливості;
- визначити специфіку захисту трудових прав працівників у рамках Ради Європи, зокрема, в Європейському суді з прав людини;
- визначити основні засади правового регулювання захисту трудових прав працівників у судах Європейського Союзу;
- встановити специфіку правового регулювання захисту трудових прав працівників у національних трудових трибуналах Сполученого Королівства Великої Британії та Ірландії, в Ізраїлі, а також у національних судах Російської Федерації;
- здійснити порівняльний аналіз національного законодавства і національної судової практики із міжнародно-правовими нормами та нормами розвинених зарубіжних держав, а також із міжнародною судовою практикою щодо захисту трудових прав працівників;
- запропонувати шляхи вдосконалення чинного та проектного

законодавства України в частині правового регулювання захисту трудових прав працівників у судах України.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час реалізації конституційного права на судовий захист трудових прав працівників.

Предметом дослідження є сукупність правових норм, що регулюють захист трудових прав працівників у судах України.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційного дослідження є низка загальнонаукових і спеціальних методів пізнання, вибір яких обумовлений особливостями його об'єкта, предмета, мети та задач. За допомогою діалектичного методу розглянуто проблеми трудових правовідносин між працівником-позивачем та роботодавцем-відповідачем; працівником-позивачем та державою-відповідачем в їх розвитку та взаємозв'язку (підрозділ 1.2). Застосування історико-правового методу дозволило проаналізувати становлення інституту правового регулювання судового захисту трудових прав працівників на території сучасної України й обґрунтувати необхідність подальшого наукового дослідження цієї проблеми (підрозділ 1.1). Формально-логічний та системний відіграли значну роль у дослідженні різних аспектів захисту трудових прав працівників у судовому порядку, а саме: процесу звернення до суду за захистом, здійснення судочинства й виконання ухваленого рішення, у вивченні міжнародного досвіду регламентації судового захисту трудових прав працівників (підрозділи 2.1; 2.2; 2.3). Завдяки формально-юридичному визначено ступінь забезпеченості правовими нормами питання захисту трудових прав працівників у судах України. Порівняльно-правовий дозволив провести паралель між правовим регулюванням захисту трудових прав працівників у національних судах України та зарубіжних, а також порівняти діючі норми трудового законодавства України із відповідними загальноєвропейськими та міжнародними правилами й стандартами (підрозділи 3.1; 3.2). Прогностичний та метод юридико-технічної логіки було використано з

метою формулювання пропозицій щодо вдосконалення чинного та проєктованого законодавства у визначеній сфері (підрозділи 3.1; 3.2).

Основні положення та висновки дисертації базуються на аналізі міжнародних актів про права людини, чинного законодавства України (матеріального й процесуального права) та законодавства країн із різним показником розвитку ринкової економіки, а також використанні досягнень загальної теорії права, конституційного, міжнародного, трудового, цивільного та інших галузей системи права України, матеріалів судової практики Страсбурзького суду, Судів ЄС та національних судів окремих зарубіжних держав.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є однією з перших наукових робіт, де комплексно, з урахуванням новітніх досягнень правової науки всебічно розглянуто правове регулювання судового захисту трудових прав людини у сфері праці, у результаті чого сформульовано низку нових наукових положень та висновків, спрямованих на вдосконалення трудового законодавства у зазначеній сфері.

Відповідно до поставлених мети і задач дослідження на захист виносяться нижченаведені наукові висновки й положення:

Вперше:

- визначено правову природу поняття «судовий захист трудових прав працівників» та надано його авторське визначення, під яким необхідно розуміти такий специфічний, регламентований законодавцем спосіб захисту, особливість якого полягає в тому, що він відбувається безпосередньо через подачу до відповідного суду позовної заяви із вимогою про визнання, відновлення порушеного трудового права чи усунення перешкод у реалізації власних трудових прав у результаті здійснення виключно судами судочинства відповідно до конституційних принципів і в порядку, передбаченому цивільним процесуальним законодавством у сукупності із матеріальними нормами законодавства про працю;
- доведена необхідність у проєкті ТК України передбачити спеціальний

розділ «Захист трудових прав працівників», в якому, серед іншого, повинна міститись окрема глава про судовий захист трудових прав працівників;

– запропоновано судовий захист прав працівників умовно поділити на такі стадії: (1) підготовча стадія до звернення; (2) судовий розгляд справи; (3) стадія виконання судового рішення;

– запропоновано шляхи вдосконалення трудового законодавства України в частині правового регулювання захисту трудових прав працівників у національних судах, а саме: (1) вдосконалення Проекту ТК України (зокрема, (а) розширення підстав на звернення працівників до суду за захистом своїх трудових прав; (б) урегулювання та оптимізація механізмів звернення до суду, здійснення судочинства по цих справах та виконання рішень, ухвалених судами в результаті їх розгляду; (в) регламентація створення спеціалізованих трудових судів в Україні) та (2) розробка і прийняття Закону України «Про рівні можливості в реалізації трудових прав», яким би передбачалась заборона дискримінації у сфері праці, визначались дискримінаційні дії, акти дискримінації визнавались в якості підстави для звернення працівника до суду за захистом своїх трудових прав, а також, відповідно до міжнародних норм, установлювалось виключення з презумпції невинуватості щодо перекладення тягаря доведення невинуватості на роботодавця.

Удосконалено:

– положення щодо генези становлення вітчизняного інституту судового захисту трудових прав працівників та нормативного закріплення цього права. Звертається особлива увага на період появи цього інституту та його періодичний розвиток у СРСР (зокрема, коли існували особливі трудові сесії), й пояснюється чому в одних історичних періодах захист трудових прав працівників у суді був забезпечений, а в інших – був незастосовним чи відносно незастосовним;

– розуміння специфіки правового регулювання захисту трудових прав працівників в окремих зарубіжних державах з різними правовими

традиціями, ментальністю та економічним ростом (зокрема, позитивна практика Великої Британії, Ізраїлю й Російської Федерації), зокрема особливості звернення працівника за захистом своїх трудових прав до спеціалізованої трудової юстиції цих держав, підстави для звернення та особливості розгляду судами трудових спорів, звертається особлива увага на особливість питання боротьби з дискримінацією в сфері праці шляхом здійснення судочинства, а також внесені пропозиції щодо запозичення зарубіжного досвіду вітчизняним законодавцем.

Дістали подальшого розвитку:

- правові підходи щодо захисту трудових прав працівників у рамках Ради Європи, зокрема, в Європейському суді з прав людини. Визначено, що ЄСПЛ є найефективнішим регіональним правозахисним механізмом судового захисту прав людини, проте відповідно до встановлених правил, до компетенції Суду не входять питання захисту трудових прав працівників, хоча працівники України можуть захистити свої трудові права в рамках цього регіонального правозахисного механізму непрямым способом: шляхом звернення до Євросуду зі скаргою (відповідно до правил прийнятності петицій) про порушення суміжних конвенційних прав;
- шляхи оптимізації виконання рішення у справах щодо захисту трудових прав працівників. Необхідно залишити в якості санкції до роботодавця-порушника компенсації, які передбачені чинним трудовим законодавством України, а також компенсації працівникові за моральну й матеріальну шкоду, яку зазнав працівник щодо якого роботодавець не виконував рішення суду.

Практичне значення отриманих результатів зумовлюється тим, що висновки й рекомендації, отримані в процесі комплексного дослідження правового регулювання захисту трудових прав працівників у судах України, можуть бути використані:

- а) у науково-дослідній роботі – для подальшого дослідження теоретичних та практичних проблем в частині правового регулювання

захисту трудових прав працівників у національних судах України, в судах зарубіжних держав, а також в ЄСПЛ та судах ЄС;

б) у правотворчості – з одного боку, у процесі підготовки змін і доповнень до чинних нормативно-правових актів, а також їх проектів, норми яких здійснюють правове регулювання захисту трудових прав працівників у національних судах, а з іншого – у процесі підготовки доповнення антидискримінаційного законодавства України спеціальним законом, який би забороняв дискримінацію в сфері праці;

в) у правозастосуванні – з метою вдосконалення практики правового регулювання захисту трудових прав працівників у національних судах України;

г) у навчальному процесі – при викладанні нормативних курсів «Трудове право України», «Захист трудових прав працівників», «Європейське трудове право» та «Порівняльне трудове право» та при підготовці робочих програм, підручників, навчальних посібників, практикумів із зазначених дисциплін.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні положення, висновки та пропозиції, що містяться в даній науковій роботі, обговорювалися на засіданнях кафедри правознавства Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, знайшли відображення в наукових публікаціях автора, а також у доповідях на міжнародних і регіональних наукових і науково-практичних конференціях: «Правові засоби забезпечення та захисту прав людини: вітчизняний та зарубіжний досвід» (м. Луганськ, 2013р.) та «Актуальні питання та проблеми правового регулювання суспільних відносин» (м. Дніпропетровськ, 2013 р.).

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження викладені у 5-ти статтях, опублікованих у фахових наукових журналах і збірниках наукових праць, а також у двох тезах доповідей на вказаних науково-практичних конференціях.

Структура дисертації зумовлена об'єктом і предметом дослідження, відображає його мету і задачі. Дисертація складається з переліку умовних скорочень, вступу, 3-х розділів, що об'єднують 7 підрозділів, висновків і списку використаних джерел (207 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 206 сторінок, з яких основного тексту – 183 сторінки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Хаустова Н.А. Защита трудовых прав граждан в международном частном праве: Дис. ... канд. юрид. наук, Специальность: 12.00.03 / Наталья Александровна Хаустова. – Москва, 2006. – 190 с.
2. Строганов М.И. Право на труд и проблемы его судебной защиты на современном этапе: Дис. ... канд. юрид. наук, Специальность: 12.00.05. / Михаил Иванович Строганов. – Москва, 1996. – 179 с.
3. Молицький С.В. Право на судовий захист трудових прав / С.В. Молицький. // Форум права, 2011, N 3. – С. 548-552.
4. Воеводин Л.Д. Система конституционных прав и свобод советских граждан, юридические условия и средства их обеспечения и охраны / Л.Д. Воеводин // Сборник научных материалов «Юридические гарантии конституционных прав и свобод в социалистическом обществе», Москва: Изд-во Московского университета, 1987. – С. 59-75.
5. Арефьев Г.П. Некоторые вопросы понятия охраны субъективных прав. / Г.П. Арефьев // Проблемы защиты субъективных прав и советское гражданское судопроизводство. – Ярославль: Ярославльский гос. ун-т, 1981. – С. 68-75.
6. Вавженчук С.Я. Співвідношення понять «захист» та «охорона» трудових прав в чинному законодавстві. / С.Я. Вавженчук. // Форум права, 2010, N 1. – С. 45-49.
7. Ульянов О.І. Адміністративно-правовий захист міліцією прав громадян у сфері громадського порядку: Дис. ... канд. юрид. наук, Спеціальність: 12.00.07. / Олексій Іванович Ульянов. – Одеса, 2002. – 180 с.
8. Яковлева А.В. Способы защиты трудовых прав работников: концептуальный аспект: Автореф. дисс. ... канд. юрид. наук, Специальность 12.00.05. / А.В. Яковлева – Москва, 2007. – 33 с.
9. Проект Трудового кодексу України від 04 грудня 2007 року N 1108 (текст законопроекту до другого читання від 02 квітня 2012 року).

[Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт ВРУ. Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc34?id=&pf3511=30947&pf35401=218814

10. Права человека: итоги века, тенденции, перспективы. / Под общ ред. Е.А. Лукашевой. – Москва, 2002. – 448 с.
11. Постригань Т.Л. Про правове регулювання способів захисту трудових прав як основи соціального захисту працівників. / Т.Л. Постригань. // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, Серія: «Юридичні науки», N 67-69, 2005. – С. 35-37.
12. Федорова Е.А. Защита трудовых прав работников: Дис. ... канд. юрид. наук, Специальность: 12.00.05. / Елена Анатольевна Федорова – Москва, 2005. – 218 с.
13. Сошникова Т.А. Правовой механизм защиты конституционных прав и свобод в сфере труда: Дис. ... д-ра юрид. наук, Специальность:12.00.02. / Тамара Аркадьевна Сошникова – Москва, 2005. – 405 с.
14. Снежко О.А. Конституционно-правовая защита трудовых прав граждан / О.А. Снежко. // Трудовое право, 2005, N 1. – С. 52-57.
15. Дашутін І.В. Шляхи вдосконалення судового захисту трудових прав громадян. / І.В. Дашутін // Форум права, 2008, N 1. – С. 108-112.
16. Костян И., Писарев И. Шеломов Б. О специализированных судах по трудовым делам и трудовом процессуальном кодексе РФ. / И. Костян, И. Пискарев, Б. Шеломов. // Хозяйство и право, 2003, N 8. – С. 25-41.
17. Оробец В.М. Трудовая юстиция в зарубежных странах и проблемы ее становления в Российской Федерации. / В.М. Оробец – Монография. Москва: НИИТРУДА, 2005. – 398 с.
18. Плахотина Н.А. Целесообразность трудовой юстиции и проблемы её становления в Украине / Н.А. Плахотина // Соціально-захисна діяльність держави в умовах ринкових відносин: Матеріали науково-практичної конференції; м. Чернігів, 31 травня – 2 червня 2007 р. / За ред. проф. В.С. Венедіктова. – Чернігів: Українська асоціація фахівців трудового права,

Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2007. – С. 237-240.

19. Чанишева Г.І. Спеціалізована трудова юстиція у країнах Європи: досвід для України. / Г.І. Чанишева // Вісник Вищої ради юстиції, N 2, 2010. – С. 75-82.

20. Киселев И.Я. Трудовое право России. Историко-правовое исследование. Учебное пособие. / И.Я. Киселев – Москва: Издательство НОРМА, 2001. – 384 с.

21. Панасюк О. Про соціальний аспект трудових відносин / О. Панасюк // Право України, 2004, N 4. – С. 116-120.

22. Ленин В.И. О трудовом законодательстве. / В.И. Ленин – Москва: Госюриздат. 1959. – 519 с.

23. Лушников А.М., Лушникова М.В. Курс трудового права: Учебник: В 2 т., Том 2: Коллективное трудовое право. Индивидуальное трудовое право. Процессуальное трудовое право /А.М. Лушников, М.В. Лушникова. – Москва: Статут, 2009. – 1151 с.

24. Таль Л.С. Очерки промышленного рабочего права / Л.С. Таль. – Изд. 2-е, знач. доп. – Москва: Московское научное изд-во, 1918. – 225 с.

25. Гладкий В.В. Кваліфікація Голодомору як злочину геноциду проти Українського народу. / В.В. Гладкий // Актуальні проблеми міжнародних відносин, К.: Київський ІМВ, 2009, Вип. 83, ч. II. – С. 166-172.

26. Прудивус О.В. Розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця за підставами організаційно-правового характеру: дис. ... к.ю.н., Спеціальність: 12.00.05 / Олег Васильович Прудивус – Харків, 2003. – 226 с.

27. Кодекс законов о труде РСФСР 1918 года // Собрание узаконений и распоряжений Рабочего и Крестьянского Правительства РСФСР, 1918, N 87-88. – ст. 905.

28. Кодекс законов о труде РСФСР от 30 октября 1922 года // Собрание узаконений и распоряжений Рабочего и Крестьянского Правительства РСФСР, 1922, N 70. – ст. 903.

29. Иванов А.Б. Судебный порядок разрешения трудовых споров в советском государстве в 20-е годы XX века: опыт правового регулирования. / А.Б. Иванов. // Общество: политика, экономика, право, Серия: «Право», 2011, N 3. – С. 171-178.
30. Уголовный кодекс РСФСР 1922 года. // Собрание узаконений РСФСР, 1922, N 15. – ст. 153.
31. Каминская П.Д. Обзор действующего законодательства с постатейным комментарием к Кодексу законов о труде / П.Д. Каминская – 3-е изд., перераб. и доп. – Москва: Вопросы Труда, 1928. – 472 с.
32. Циркуляр НКТ и НКЮ «К организации трудовых сессий Народного Суда» от 15 мая 1923 года. // Известия Народного комиссариата труда СССР, 1923, N 20.
33. Положение о порядке рассмотрения трудовых споров, утвержденное Указом Президиума Верховного Совета СССР от 31 января 1957 года. // Ведомости Верховного Совета СССР, 1957, N 4. – ст. 58.
34. Кодекс законів про працю УРСР від 10 грудня 1971 року N 322–III // Відомості Верховної Ради УРСР, 1971, N 50. – ст. 375.
35. Гражданский кодекс Российской Федерации: Часть первая. Научно-практический комментарий. / Отв. ред. Т.Е. Абова, А.Ю. Кабалкин, В.П. Мозолин. – Москва: Издательство БЕК, 1996. – 714 с.
36. Трудове право України: Академічний курс: Підруч. / Ред. Н.М. Хуторян – К.: Видавництво «А.С.К.», 2004 – 608 с.
37. Богданова Е.Е. Формы и способы защиты гражданских прав и интересов. / Е.Е. Богданова // Журнал российского права, 2003, N 6. – С. 39-45.
38. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадян Проценко Раїси Миколаївни, Ярошенко Поліни Петрівни та інших громадян щодо офіційного тлумачення статей 55, 64, 124 Конституції України (справа за зверненнями жителів міста Жовті Води) від 25 грудня 1997 року N 9-зп // Офіційний вісник України, 1998, N 1. – ст. 25.

39. Ржевский В., Чепурнова Н. Судебная власть в конституционной системе разделения властей. / В. Ржевский, Н. Чепурнова. // Российская юстиция, 1997, N 7, – С. 3-4.
40. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 07 липня 2010 N 2453-VI. // Офіційний вісник України, 30 липня 2010 р., N 55. – ст. 1900.
41. Миронова А.Н. Трудовые споры о прекращении трудового договора: теоретические и практические аспекты: Автореф. дисс. ... канд. юрид. наук, Специальность: 12.00.05. / А.Н. Миронова – Москва, 2007. – 35 с.
42. Костюк В. Трудові спори між працівником та роботодавцем: стадії судового врегулювання. / В. Костюк. // Юридична газета, N 21 (81), 09 ноября 2006. [Електронний ресурс]: Веб-сайт газети «Юридична газета». Режим доступу: <http://www.yur-gazeta.com/ru/article/656/>
43. Пилипенко П.Д., Бурак В.Я. Трудове право України: Академічний курс: підручник / П.Д. Пилипенко, В.Я. Бурак, З.Я. Козак та ін.; за ред. П.Д. Пилипенка, 3-тє вид., перероблене і доповнене – Київ: ВД «Ін Юре», 2007. – 536 с.
44. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про особливості застосування Закону України «Про вибори Президента України» при повторному голосуванні 26 грудня 2004 року» (справа про особливості застосування Закону України «Про вибори Президента України») від 24 грудня 2004 року N 22-рп/2004. // Офіційний вісник України, 14 січня 2005 р., N 52, том 1. – ст. 3455.
45. Гладкий В.В. Визнання недійсним «третього застереження» у договорах про отримання споживчого кредиту: практика та рекомендації. / В.В. Гладкий // Юридична газета. – 2012. – № 12. – С. 26-27.
46. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Стріхаря Володимира Васильовича щодо офіційного тлумачення положень статті 233 Кодексу законів про працю України у

- взаємозв'язку з положеннями статей 117, 237-1 цього кодексу N 4-рп/2012 від 22 лютого 2012 року. // Вісник Конституційного суду України, 2012, N 2. – С. 71.
47. Цивільне право України (в запитаннях та відповідях): навчальний посібник, 3-є вид., переробл. та доповн. / за ред. Є.О. Харитонова, А.І. Дрішлюка, О.М. Калітенко. – Харків: Одиссей, 2005. – 576 с.
48. Трудовое право Украины в вопросах и ответах: учебник / Под ред. Г.С. Гончаровой, В.В. Жернакова, С.Н. Прилипка. – Харьков: Одиссей, 2001. – 623 с.
49. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року N 1618-IV. // Відомості Верховної Ради України, 2004, N 40-41, 42. – ст. 492.
50. Гетьманцева Н.Д., Козуб І.Г. Засіб, спосіб і форма захисту трудових прав. / Н.Д. Гетьманцева, І.Г. Козуб. // Адвокат, N 11 (110), 2009. – С. 37-42.
51. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року N 435-IV. // Відомості Верховної Ради України, 2003, NN 40-44. – ст. 356.
52. Постанова ВСУ від 25 квітня 2012 року N 6-23цс12. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Верховного Суду України. Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/f2c3955ed20c1a15c22579fb00264d15/\\$FILE/6-23%D1%86%D1%8112.doc](http://www.scourt.gov.ua/clients/vs.nsf/0/f2c3955ed20c1a15c22579fb00264d15/$FILE/6-23%D1%86%D1%8112.doc)
53. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Вільної профспілки працівників метрополітенів України щодо офіційного тлумачення поняття «професійна спілка, що діє на підприємстві, в установі, організації», використаного в абзаці шостому частини першої статті 43-1 Кодексу законів про працю України (справа про профспілку, що діє на підприємстві) від 29 жовтня 1998 року N 14-рп/98. // Офіційний вісник України, 26 жовтня 1998 р., N 45. – с. 56.
54. Дутчак А. Судовий захист трудових прав профспілковою організацією. / А. Дутчак. // Юридичний журнал, 2005, N 8. – С. 78-80.
55. Закон України «Про прокуратуру» // Відомості Верховної Ради України, 1991, N 53. – ст. 793.

56. Наказ Генерального прокурора України «Про організацію роботи органів прокуратури щодо представництва інтересів громадянина або держави в суді та їх захисту при виконанні судових рішень» від 28 листопада 2012 року N 6гн. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт ГПУ. Режим доступу: <http://www.gp.gov.ua/>
57. Прокуратура на захисті прав і свобод громадян та інтересів держави. // Главная газета. [Електронний ресурс]: Веб-сайт «Главная газета: общественно-политическое издание». Режим доступу: <http://www.glavnaya.com.ua/index.php/intrvy/370-2011-12-02-13-10-49>
58. Шахрай Ю. Прокуратура на захисті трудових та соціальних прав громадян. / Ю. Шахрай. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Сквирської районної державної адміністрації. Режим доступу: http://skvirarda.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1143:2012-06-26-09-38-26&catid=56:2011-08-16-09-55-57&Itemid=111&layout=default&month=5&year=2012
59. Закон України «Про зайнятість населення» від 05 липня 2012 року N 5067-VI. // Офіційний вісник України, 27 серпня 2012 року, N 63. – ст. 2565.
60. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо участі у судовому засіданні в режимі відеоконференції» від 04 липня 2012 року N 5041-VI. // Офіційний вісник України, 23 серпня 2012 року, N 62. – ст. 2506.
61. Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Про практику застосування судами при розгляді справ окремих норм трудового права» від 27 вересня 2012 року N 10-1389/0/4-12. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт ВРУ. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v1389740-12>
62. Закон України «Про державну виконавчу службу» від 24 березня 1998 року N 202/98-ВР. // Відомості Верховної Ради України, 1998, N 36-37. – ст. 243.

63. Закон України «Про виконавче провадження» від 21 квітня 1999 року N 606-XIV. // Відомості Верховної Ради України, 1999, N 24. – ст. 207.
64. European. Convention on Human. Rights as amended by Protocoles NN 11 and 14, supplemented by Protocols Nos. 1, 4,. 6, 7, 12 and 13. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. Режим доступу: http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D5CC24A7-DC13-4318-B457-5C9014916D7A/0/Convention_ENG.pdf
65. Universal Declaration of Human Rights // Illustr. by É. Puybaret. – United Nations Publications: Gautier-Languereau, 2008. – 13 p.
66. Закон України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів N 2, 4, 7 та 11 до Конвенції» від 17 липня 1997 року N 475/97-ВР. // Відомості Верховної Ради України, 1997, N 40. – ст. 263.
67. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського Суду з прав людини» від 23 лютого 2006 року // Офіційний вісник України, 2006, N 12. – ст. 792.
68. Cour Européenne des Droits de l’Homme, Règlement de la Cour. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. Режим доступу: http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/1062FEFB-C901-4155-A74F-987F908B026F/0/REGLEMENT_FR_2012.pdf
69. ECHR, Case of Marckx v. Belgium N 6833/74, Judgment (Merits and Just Satisfaction) of 13th June 1979, Series A, N 31. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57534>
70. ECHR, Case of Johnston and Others v. Ireland N 9697/82, Judgment (Merits and Just Satisfaction) of 18th Dec., 1986, Series A, N 112. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57508>
71. ECHR, Case Open Door Counselling Ltd and Dublin Well Women Centre Ltd and others v. Ireland N 14234/88; 14235/88, Judgment (Merits and Just Satisfaction)

- of 29th Oct., 1992, Series A N 246. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/fra/pages/search.aspx?i=001-57789>
72. ECHR, Case Karner v. Austria N 40016/98, Judgment (Merits and Just Satisfaction) of 24th July 2003. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-61263>
73. Использование международных механизмов для защиты трудовых и профсоюзных прав / Под ред. Е.С. Герасимовой, О.С. Крыловой. – Москва: АНО «Центр социально-трудовых прав, 2012. – 148 с.
74. Азаров А., Ройтер В., Хюфнер К. Защита прав человека. Международные и российские механизмы. / А. Азаров, В. Ройтер, К. Хюфнер – Москва: Московская школа прав человека, 2000. – 392 с.
75. ECHR, Case Guzzardi v. Italy N 7367/76, Judgment (Merits and Just Satisfaction) of 6th Nov., 1980, Series A, N 039. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57498>
76. Zwart T. The Admissibility of Human Rights Petitions: the Case Law of the European Commission of Human Rights and the Human Rights Committee. / T. Zwart – Dordrecht, 1994. – 254 p.
77. Сальвиа де М. Европейская конвенция по правам человека: пер. с итальян. / М. Сальвиа – СПб: Юридический центр Пресс, 2004. – 267 с.
78. Постановление ЕСПЧ от 23 апреля 1996 года по делу «Ремли против Франции», на основании жалобы N 16839/90. // Европейский суд по правам человека: Избранные решения: в 2 т., Том 2. – Москва, 2000. – С. 196-206.
79. Практичний посібник щодо прийнятності заяв. / Council of Europe/European Court of Human Rights, 2011. – 101 с.
80. Некоторые проблемы, связанные с рассмотрением дел против Российской Федерации в Европейском суде по правам человека. [Електронний ресурс]: Веб-сайт Бібліотеки з прав людини Університету Міннесоти. Режим

доступу:

http://www1.umn.edu/humanrts/russian/hrtsbook/Rechrguide_russiancases.html

81. Гвоздицких А. Алгоритм обращения в Европейский Суд по правам человека. / А. Гвоздицких. [Электронный ресурс] – Режим доступа:

<http://trudprava.ru/index.php?id=1709>

82. Лаврінчук І.П. Забезпечення трудових прав за Європейськими стандартами. / І.П. Лаврінчук. // Юридична наука, N 1 (1), 2011. – С. 113-118.

83. ECHR, Case Cereceda Martin and others v. Spain (dec.) N 16358/90 of 12th Oct., 1992. [Электронный ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. Режим доступа: <http://echr.ketse.com/doc/16358.90-en-19921012/view/>

84. ECHR, Case Blečić v. Croatia N 59532/00, Arrêt (au principal), Cour (Grande Chambre), 8 mars 2006. [Электронный ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. Режим доступа: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-72690>

85. European Court of Human Rights, Case Šilih v. Slovenia N 71463/01: Judgment. – Conseil de l'Europe, 2009. – 62 p.

86. European Court of Human Rights, Case of Varnava and Others V. Turkey NN. 16064/90, 16065/90, 16066/90, 16068/90, 16069/90, 16070/90, 16071/90, 16072/90 and 16073/90: Judgment. – Conseil de l'Europe, 2009. – 88 p.

87. ECHR, Case Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão and Others v Portugal NN 29813/96, 30229/96, Arrêt (Satisfaction équitable), Cour (Première Section), 10 avril 2001. [Электронный ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. Режим доступа: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-63930>

88. ECHR, Case l'affaire Kopecký c. Slovaquie N 44912/98, Arrêt (au principal), Cour (Grande Chambre), 28 septembre 2004. [Электронный ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. Режим доступа: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-66760>

89. ECHR, Case l'affaire Hutten-Czapska c. Pologne N 35014/97, Arrêt (au principal et satisfaction équitable), Cour (Grande Chambre), 19 juin 2006. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-75883>
90. Коротаева А.М., Поткина М.А. Защита трудовых прав и свобод работников и Европейский суд по правам человека. / А.М. Коротаева, М.А. Поткина. [Електронний ресурс]: Веб-сайт «Перший пермський правовий портал». Режим доступу: <http://territoriaprava.ru/topics/34053>
91. Свобода объединения в профсоюзы. Практика Европейского суда по правам человека / Под ред. А. Гвоздицких. – Москва: ЦСТП, 2010. – 112 с.
92. ECHR, Case Airey v. Ireland N 6289/73, Judgment (Merits) of 9th Oct., 1979, Series A, N 32. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57420>
93. ECHR, Case Demir and Baykara v Turkey N 34503/97, Judgment (Merits and Just Satisfaction) of 12th Nov., 2008. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-89558>
94. Доклад Комитета по защите прав всех трудящихся-мигрантов и членов их семей, A/67/48, Пятнадцатая сессия (12-23 сентября 2011 года), Шестнадцатая сессия (16-27 апреля 2012 года); Генеральная Ассамблея ООН, Официальные отчеты, Шестдесят седьмая сессия, Дополнение N 48. / Нью-Йорк: Организация Объединенных Наций, 2012. – 28 с.
95. ECHR, Case Siliadin v France N 73316/01, Judgment of 26th July 2005. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Ради Європи. Європейський суд з прав людини. Режим доступу: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4406f0df4.html>
96. ECHR, Case Rantsev v. Cyprus and Russia N 25965/04, Information Note on the Court's case-law N 126, Judgment [Section I] of 7th Jan., 2010. [Електронний

ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/fra/pages/search.aspx?i=002-1142>

97. ECHR, Case *Sørensen and Rasmussen v. Denmark* NN 52562/99; 52620/99, Judgment (Merits and Just Satisfaction), 11th Jan., 2006. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-72015>

98. ECHR, Case *Young, James and Webster v. the United Kingdom* N 7601/76; 7806/77, Judgment (Merits) of 13th Aug., 1981, Series A, N 44. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57608>

99. ECHR, Case *Sigurður A. Sigurjónsson v. Iceland* N 16130/90, Judgment (Merits and Just Satisfaction) of 30th Jun., 1993, Series A, N 264. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/fra/pages/search.aspx?i=001-57844>

100. ECHR, Case *Enerji Yarı-Yol Sen v. Turkey* N 68959/01, Chamber Judgment of 21 Apr., 2009. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/webservices/content/pdf/003-2712212-2963054?TID=tntqnuabco>

101. Фулей Т.І. Поняття «майно» в практиці Європейського суду з прав людини / Т.І. Фулей // Вісник Верховного Суду України, 2008, N 3 (91). – С. 43-48.

102. Бессарабов В.Г. Европейский Суд по правам человека / В.Г. Бессарабов. – Москва: Юрлитинформ, 2003. – 248 с.

103. ECHR, Case *Agita Pančenko v. Latvia* N 40772/98, Decision [Section II], 28th Oct., 1999. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/hudoc/ViewRoot.asp?Tname=HeDec&Id=REF00005097&Language=fr&Item=0&NoticeMode=1&RelatedMode=3>

104. ECHR, Case Aleksandra Larioshina v. Russia N 56869/00, Decision [Second Section] of 23rd Apr., 2002. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. Режим доступу: <http://echr.ketse.com/doc/56869.00-en-20020423/view/>
105. Сидоренко В.М. Принцип доступности правосудия и проблемы его реализации в гражданском и арбитражном процессе: Дис. ... к.ю.н., Специальность: 12.00.15. / Василий Михайлович Сидоренко – Екатеринбург, 2002. – 220 с.
106. International Covenant on Civil and Political Rights, ICCPR, 16th Dec., 1966. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт ООН. Режим доступу: http://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-4&chapter=4&lang=en
107. Основные принципы независимости судебных органов, одобренные резолюциями Генеральной Ассамблеи N 40/32 от 29 ноября 1985 года и N 40/146 от 13 декабря 1985 года. [Електронний ресурс]: Веб-сайт проекту Фонду Амстістова «Terra Legis». Режим доступу: <http://www.terralegis.org/terra/act/pij.html>
108. Европейская хартия о законе «О статусе судей» от 10 июля 1998 года. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт ВРУ. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_236
109. Валецька О.В. Аналіз практики Європейського суду з прав людини у сфері захисту права на мирне володіння майном (належних до виплати коштів) / О.В. Валецька // Актуальні проблеми політики: збірник наукових праць, Миколаїв, 2009, Вип. 38. – С. 301-307.
110. Бурдов против России: постановление Европейского суда по правам человека от 15.01.2009 г. // Российская хроника Европейского суда. Приложение к Бюллетеню Европейского суда по правам человека. Специальный выпуск, 2009, N 4. – С. 79-106.
111. Федеральный Закон РФ «О компенсации за нарушение права на судопроизводство в разумный срок или права на исполнение судебного акта в

разумный срок» от 30 апреля 2010 года N 68–ФЗ. // Собрание законодательства РФ, 2010, N 18. – ст. 2144.

112. Методичні рекомендації щодо здійснення експертизи нормативно-правових актів на відповідність Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, затверджені Урядовим уповноваженим у справах Європейського суду з прав людини Ю.Є Зайцевим від 15 серпня 2006 року. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт ВРУ. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=n0003323-06>

113. ECHR, Case *Menshakova v. Ukraine* N 377/02, Judgment (Merits and Just Satisfaction) of 8th Apr., 2010. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. Режим доступу: <http://echr.ketse.com/doc/377.02-en-20100408/view/>

114. ECHR, Case *Konstantin Markin v. Russia* N 30078/06, Judgment (Merits and Just Satisfaction) of 7th Oct., 2010. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-109868>

115. Терешина А.Н. Условия приемлемости жалобы в Европейском суде по правам человека (проблемы теории и практики). / А.Н. Терешина // Пробелы в российском законодательстве, N 1, 2010. – С. 11-12.

116. Трудовое и социальное право Европейского Союза: документы и материалы. – Москва: «Права человека», 2005. – 98 с.

117. Ризаева А.Р. Правовые основы социальной политики и регулирования трудовых отношений в Европейском Союзе: Автореф. дисс. ... к.ю.н. Специальность: 12.00.10. / А.Р. Ризаева – Москва, 2009. – 30 с.

118. European Social Charter (revised), 3rd May, 1996. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейської соціальної хартії. Рада Європи. Режим доступу: <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/163.htm>

119. Charter of Fundamental Rights of the European Union, 1st Dec., 2009. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейського Парламенту. Режим доступу: http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf

120. Community Charter of the Fundamental Social Rights of Workers, 9th Dec., 1989. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейської асоціації з захисту прав людини (AEDH). Режим доступу: http://www.aedh.eu/plugins/fckeditor/userfiles/file/Conventions%20internationales/Community_Charter_of_the_Fundamental_Social_Rights_of_Workers.pdf
121. Council Directive N 75/117/EEC of 10th Febr., 1975 on the approximation of the laws of the Member States relating to the application of the principle of equal pay for men and women. // Official Journal of the European Communities, L 45, 19.02.1975. – P. 19-20.
122. Council Directive N 76/207/EEC of 9th Febr., 1976 on the implementation of the principle of equal treatment for men and women as regards access to employment, vocational training and promotion, and working conditions. // Official Journal of the European Communities, L 39, 14.02.1976. – P. 40-42.
123. Directive N 2000/78/EC of 27th Nov., 2000, establishing a general framework for equal treatment in employment and occupation. // Official Journal of the European Union, L 303, 2.12.2000. – P. 16-22.
124. Council Directive N 2000/43/EC of 29th Jun., 2000 implementing the principle of equal treatment between persons irrespective of racial or ethnic origin. // Official Journal of the European Union, L 180, 19/07/2000. – P. 22-26.
125. Council Directive N 2001/23/EC of 12th March, 2001 on the approximation of the laws of the Member States relating to the safeguarding of employees' rights in the event of transfers of undertakings, businesses or parts of undertakings or businesses. // Official Journal of the European Union, L 82, 22.03.2001. – P. 16-20.
126. Case N 43-75 Gabrielle Defrenne v Société anonyme belge de navigation aérienne Sabena, Judgment of the Court of 8th Apr., 1976. // European Court reports, 1976. – P. 455.
127. Council Directive N 1999/70/EC of 28th Jun., 1999 concerning the framework agreement on fixed-term work concluded by ETUC, UNICE and CEEP // Official Journal of the European Communities, L 175, 10.07.1999. – P. 43-48.

128. Case C-486/08 Zentralbetriebsrat der Landeskrankenhäuser Tirols v Land Tirol, Judgment of the Court (First Chamber) of 22nd Apr., 2010. [Электронный ресурс]: Офіційний веб-сайт Суду ЄС. Режим доступу: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=84027&pageIndex=0&doclang=EN&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=739429>
129. Council Directive N 96/34/EC of 3rd Jun., 1996 on the framework agreement on parental leave concluded by UNICE, CEEP and the ETUC. // Official Journal of the European Union, L 145, 19.06.1996 – P. 4-9.
130. Council Directive N 98/23/EC of 7th Apr., 1998 on the extension of Directive N 97/81/EC on the framework agreement on part-time work concluded by UNICE, CEEP and the ETUC to the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. // Official Journal of the European Union, L 131, 05.05.1998. – P. 10.
131. Дубинская М. Обзор судебной практики Австралии, ЮАР и стран Европейского союза по спорам, связанным с заключением срочного трудового договора с работником. / М. Дубинская // Всё о трудовых правах, N 3, 2011. – С. 24-28.
132. Горбачева Ж. Запрет дискриминации по признаку пола в трудовых отношениях в странах Европейского Союза / Ж. Горбачева // Права женщин в России: законодательство и практика, N 3-4, 2002. [Электронный ресурс]: Веб-сайт «РОО Женщины и информация». Режим доступу: http://www.womnet.ru/prava/2002/nomer_14/5.htm
133. Дёмина Т. Правовые средства обеспечения соблюдения требований по охране труда. / Т. Дёмина. // Сравнительное трудовое право, N 1, 2009. – С. 1-5.
134. Employment Rights Act, 1996. [Электронный ресурс]: Офіційний веб-сайт законодательства Великої Британії. Режим доступу: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/18/contents>
135. Employment Rights (Dispute Resolution) Act, 1998. [Электронный ресурс]: Офіційний веб-сайт законодательства Великої Британії. Режим доступу: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/8/pdfs/ukpga_19980008_en.pdf

136. Disability Discrimination Act, 2005 (Correction Slip: 07.06.2012). [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт законодавства Великої Британії. Режим доступу: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2005/13/contents>
137. Acas Code of Practice 1: Disciplinary and grievance procedures, April 2009. 1st publ. – Belfast: The Stationery Office, 2009. – 12 p.
138. Employment Tribunals Act, 1996. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт законодавства Великої Британії. Режим доступу: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/17/pdfs/ukpga_19960017_en.pdf
139. Trade Union and Labour Relations (Consolidation) Act, 1992. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт законодавства Великої Британії. Режим доступу: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1992/52/pdfs/ukpga_19920052_en.pdf
140. Pension Schemes Act, 1993. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт законодавства Великої Британії. Режим доступу: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1993/48/pdfs/ukpga_19930048_en.pdf
141. National Minimum Wage Act, 1998. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт законодавства Великої Британії. Режим доступу: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/39/contents>
142. Case *Guerrero v Darwin Martin (t/a Webworld Ltd) (Jurisdiction/Wages/Notice Pay)* [2002] NIIT 3540_01 (7 June 2002). [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт рішень судів Великої Британії. Режим доступу: [http://judgmental.org.uk/judgments/NIIT/2002/\[2002\]_NIIT_3540_01.html](http://judgmental.org.uk/judgments/NIIT/2002/[2002]_NIIT_3540_01.html)
143. Case *McMeechan v Secretary Of State For Employment* [1996] N EWCA Civ 1166, 11th Dec., 1996, England and Wales Court of Appeal (Civil Division) Decisions. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/1996/1166.html>
144. Employment Agencies Act, 18th Jul., 1973. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт законодавства Великої Британії. Режим доступу: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1973/35/pdfs/ukpga_19730035_en.pdf

145. *Addis v Gramophone Co Ltd.*, 1909, N UKHL 1, 26 July 1909, United Kingdom House of Lords Decisions. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.bailii.org/uk/cases/UKHL/1909/1.html>
146. *Johnson v. Unisys Limited*, [2001] UKHL 13; [2001] 2 All ER 801; [2001] 2 WLR 1076, 22nd March, 2001, United Kingdom House of Lords Decisions. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.bailii.org/uk/cases/UKHL/2001/13.html>
147. Дубинская М. Обзор судебной практики США, Великобритании, Канады и Германии по взысканию с работодателя компенсации вреда, причиненного работнику. / М. Дубинская // Всё о трудовых правах, N 2, 2011. – С. 26-33.
148. *Coors Brewers Ltd v SP Adcock & Ors* [2007] EWCA Civ 19, 24th Jan., 2007. [Электронный ресурс]: Офіційний веб-сайт рішень судів Великої Британії. Режим доступа: [http://judgmental.org.uk/judgments/EWCA-Civ/2007/\[2007\]_EWCA_Civ_19.html](http://judgmental.org.uk/judgments/EWCA-Civ/2007/[2007]_EWCA_Civ_19.html)
149. Конституция Российской Федерации от 25 декабря 1993 года. // Собрание законодательства РФ. 1998, N 36. – ст. 4466.
150. Трудовой кодекс Российской Федерации от 30 декабря 2001 года N197-ФЗ // Собрание законодательства Российской Федерации, 2002, N 1 (ч. I) – ст. 3.
151. Гражданский процессуальный кодекс РФ от 14 ноября 2002 N138-ФЗ // Собрание законодательства Российской Федерации, 2002, N 46. – ст. 4532.
152. Федеральный закон РФ «О профессиональных союзах, их правах и гарантиях деятельности» от 12 января 1996 года N 10-ФЗ. // Собрание законодательства Российской Федерации, 1996, N 3. – ст. 148.
153. Трудовой Кодекс Азербайджанской Республики от 01 февраля 1999 года N 618-IQ. // Сборник Законодательства Азербайджанской Республики, 1999, N 4. – ст. 213.

154. Трудовой кодекс Республики Беларусь от 26 июля 1999 года N 296-З // Ведомости Национального собрания Республики Беларусь, 1999, N 26-27. – ст. 432.
155. Трудовое право России / Под ред. А.М. Куренного. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Издательский дом «Правоведение», 2008.
156. Уголовный кодекс Азербайджанской Республики. – Баку: BUSINESS PRESS, 2001. – 256 с.
157. חוק יסוד: חופש העיסוק, 1992. [Электронный ресурс]: Официальный веб-сайт Кнессету. Режим доступа: <http://www.knesset.gov.il/laws/special/heb/yesod1.pdf>
158. עבודה ומנוחה, 1951. [Электронный ресурс]: Официальный веб-сайт Министерства промышленности, торговли та праці Держави Ізраїль. Режим доступа: <http://www.moital.gov.il/NR/exeres/DB32620A-EAD8-4B73-BC90-A5AEE373AEEF.htm>
159. חוק חופשה שנתית, 1951. [Электронный ресурс]: Официальный веб-сайт Министерства промышленности, торговли та праці Держави Ізраїль. Режим доступа: <http://www.moital.gov.il/NR/exeres/5E7FD3B4-2445-48D5-AE92-FB2A550CAE22.htm>
160. חוק שכר מינימום, 1987. [Электронный ресурс]: Официальный веб-сайт Министерства промышленности, торговли та праці Держави Ізраїль. Режим доступа: <http://www.moital.gov.il/NR/exeres/E777967B-6430-4481-9AD2-FE8FBB43B476.htm>
161. חוק מוקדמת הודעה לפיטורים ולהתפטרות, 2001. [Электронный ресурс]: Официальный веб-сайт Министерства промышленности, торговли та праці Держави Ізраїль. Режим доступа: <http://www.moital.gov.il/NR/exeres/06DED874-C524-4C8E-8657-1C22DDEDA5EA,frameless.htm>
162. נ' אי סי איי טלקום מ"בע, ניתן ביום 16.12.2010. על ידי מותב בראשות 'כב הנשיא אדלר'. [Электронный ресурс]: Официальный веб-сайт Национального суда з трудових спорів. Режим доступа: http://www.psakdin.co.il/fileprint.asp?filename=/avoda/private/ver_phiu.htm

163. חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה, 1988. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Міністерства промисловості, торгівлі та праці Держави Ізраїль. Режим доступу: <http://www.moital.gov.il/NR/exeres/82CF3999-915B-4D33-BE32-48D61416302D.htm>
164. חוק בתי הדין לעבודה, 1969. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Міністерства промисловості, торгівлі та праці Держави Ізраїль. Режим доступу: <http://www.moit.gov.il/NR/exeres/A7F72AF0-FE27-4B51-A0BA-D275DBE48C6C.htm>
165. הדין בתי לבדיקת הוועדה. / הוועדה חברי. ו"התשס טבת, ירושלים – ינואר, 2006 – 164 דף. לעבודה
166. נציג ציבור לתפקיד למועמד דברי הסבר. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Суду з трудових спорів. Режим доступу: http://elyon1.court.gov.il/heb/avoda/nezigey_tzibur/hesber.htm
167. בתי מבוא לעבודה הדין. פתח דבר. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Суду з трудових спорів. Режим доступу: <http://elyon1.court.gov.il/heb/avoda/Avoda/mavo.htm>
168. חוק ביטוח בריאות ממלכתי, 1994. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Міністерства охорони здоров'я Держави Ізраїль. Режим доступу: <http://www.health.gov.il/Subjects/UninsuredRights/HealthInsuranceLaw/Pages/default.aspx>
169. חוק למניעת הטרדה מינית, 1998. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Міністерства промисловості, торгівлі та праці Держави Ізраїль. Режим доступу: <http://www.moital.gov.il/NR/exeres/290534AE-2B70-4EFB-8C80-95E5BE5CB8D3.htm>
170. Компас репатрианта: ваши права на работе. / ред. Л. Фикс – Иерусалим: Министерство абсорбации Израиля/Департамент информации и печати, 2004. – 39 с.
171. Аналіз Проекту трудового кодексу України (на редакцію 02 квітня 2012 року). [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Конфедерації вільних профспілок України. Режим доступу:

<http://www.kvpu.org.ua/uk/news/6/1005/analiz--proektu-trudovogo-kodeksu-ukraini>

172. Закон України «Про відпустки» від 15 листопада 1996 року N 504/96-ВР. // Відомості Верховної Ради України, 1997, N 2. – ст. 4.
173. Ставцева А.И. Трудовые споры и право на судебную защиту. / А.И. Ставцева. // Журнал российского права, 1998, N 8. – С. 13-26.
174. Нужны ли трудовые суды: pro et contra. // Человек и Труд N 2, 2005. – С. 43-47.
175. Толкунова В.Н. Трудовые споры и порядок их разрешения: Учеб. пособие, – 3-е изд., перераб. и доп. / В.Н. Толкунова – Москва: Юристъ, 1999. – 235 с.
176. Ярема А.Г. Право особи на ефективні засоби судового захисту цивільних прав та інтересів. / А.Г. Ярема. // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского, Серия «Юридические науки», Т. 20 (59), N 1, 2007. – С. 195-202.
177. Рожкова М.А. Средства и способы правовой защиты сторон коммерческого спора. / М.А. Рожкова. – Москва: Wolters Kluwer Russia, 2006. – 416 с.
178. Постановление Правительства РФ «О программе социальных реформ в Российской Федерации на период 1996 – 2000 годов» от 26 февраля 1997 года // Собрание законодательства РФ, 1997, N 10. – ст. 1173.
179. Оробец В.М. Специализированные трудовые суды: зарубежный опыт и российское законодательство. / В.М. Оробец // Журнал российского права, 2003, N 9. – С. 96-107.
180. Вороненков Д.Н., Оробец В.М. Судебная реформа в Российской Федерации: вопросы теории и практики. / Д.Н. Вороненков, В.М. Оробец. // Представительная власть – 21 век: законодательство, комментарии, проблемы, 2006, N 2. – С. 31-34.
181. Попов А.В. О необходимости создания трудовых судов. / А.В. Попов. // Трудовое право, 2006, N 8. – С. 7-9.

182. Поташній Ю. Економічна криза не спростовує права на працю. / Ю. Поташній. // Віче. [Електронний ресурс]: Веб-сайт журналу ВРУ «Віче». Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/1287/>
183. Колобова С. Как защитить трудовые права? / С. Колобова. // Российская юстиция, 2000, N 10. – С. 35-36.
184. Лазарев В.Ф. Социальные амортизаторы и судебная система. / В.Ф. Лазарев. // Кадры предприятия, 2002, N 8. – С. 21-26.
185. Ленин В.И. О промышленных судах. / В.И. Ленин. // Полное собрание сочинений. – Москва, 1958. Т. 4. – С. 274-287.
186. Сафонов А. Трудовые или Народные Суды. / А. Сафонов. // Вопросы труда, 1923, N 1. – С. 34-37.
187. ILO Declaration of Philadelphia of 10th May, 1944. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт МОП. Режим доступу: http://www.ilocarib.org.tt/projects/cariblex/conventions_23.shtml
188. ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work and Its Follow-Up: Adopted by the International Labour Conference at Its 86th Session, Geneva, 18 June 1998. – Geneva: International Labour Organization, 1998. – 13 p.
189. Декларация МОТ о социальной справедливости в целях справедливой глобализации от 10 июня 2008 года. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт МОП. Режим доступу: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---cabinet/documents/genericdocument/wcms_100193.pdf
190. Surmonter la crise: Un Pacte mondial pour l'emploi, adopté par la Conférence internationale du Travail à sa quatre-vingt-dix-huitième session, Genève, 19 juin 2009, – Première édition – Genève: Bureau international du Travail, 2009. – 17 p.
191. Декларація МОП основних принципів та прав у світі праці від 18 червня 1998 року. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт ВРУ. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/993_260
192. Constitution of the International Labour Organisation (ILO) of 1st Apr., 1919. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт УВКБ ООН. Режим доступу: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ddb5391a.html>

193. Равенство прав в трудовом коллективе: Справочник для работников и работниц. / Составитель Таль Тамир. – Иерусалим: Изд. Управления по контролю за равноправием в сфере трудовой деятельности Израиля, 2009. – 23 с.
194. Украинские работодатели плевать хотели на права человека. В стране процветает дискриминация трудящихся по возрастному признаку, 16.07.12. [Электронный ресурс]: Веб-сайт «фрАза». Режим доступа: http://fraza.ua/news/16.07.12/145240/ukrainskie_rabotodateli_plevat_hoteli_na_prava_cheloveka_v_strane_protsvetaet_diskriminatsija_rabotnikov_po_vozrastnomu_priznaku.html
195. Роботодавці дискримінують українців за віком, 16 07 2012. [Электронный ресурс]: Веб-сайт «iPress». Режим доступа: http://ipress.ua/news/robotodavtsi_dyskryminuyut_ukraintsiv_za_vikom_4657.html
196. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 6 вересня 2012 року N 5207-VI. // Офіційний вісник України, 15 жовтня 2012 року, N 76. – ст. 3071.
197. Україні потрібно вдосконалювати антидискримінаційне законодавство – експерти, 19.11.2012. [Электронный ресурс]: Веб-сайт Української Гельсінської спілки з прав людини. Режим доступа: <http://helsinki.org.ua/index.php?id=1353319296>
198. Вінніков О. Закон для безправних, або Чи відповідає проект Трудового кодексу України вимогам адаптації до законодавства ЄС? / О. Вінніков. [Электронный ресурс]: Веб-сайт «Юрінком Інтер». Режим доступа: <http://www.yurincom.com/ua/consultation/faq/?id=12050>
199. Трудовий кодекс: від ситих політиків для голодних працівників. Голова КВПУ, народний депутат Михайло Волинець виступає проти його прийняття. [Электронный ресурс]: Веб-сайт ППО НПГУ ОАО «Завод «Днепропресс». Режим доступа: http://npgu-in-dnpress.at.ua/news/trudovij_kodeks_vid_sitikh_politikiv_dlja_golodnikh_pracivni

kiv_vistupae_proti_jogo_prijnjattja_golova_kvpu_narodnij_deputat_mikhajlo_voliniec/2012-04-21-172

200. Конвенція про дискримінацію в галузі праці та занять N 111 від 25 червня 1958 року. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт ВРУ. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/993_161

201. ILO Convention concerning Equal Remuneration for Men and Women Workers for Work of Equal Value N 100 of 29th Jun., 1951. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт МОП. Режим доступу: http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_ILO_CODE:C100

202. ECHR, Case D.H. and others v. the Czech Republic N 57325/00, Judgment (Merits and Just Satisfaction) of 13th Nov., 2007. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Європейського суду з прав людини. Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-83256>

203. Гладкий В.В. Международно-правовая природа геноцида и современный денаилизм в Европе, США и Азии. / В.В. Гладкий // XI Международная конференция по праву, экономике и теологии «Возрождение науки», ч. 3 т. IV, Иерусалим, 02-06 марта 2008 г. / Под. общ. ред. проф. Ицхака Вензеля. – Иерусалим: 2008. – С. 22-47.

204. Доклад Генерального Директора МОТ: Равенство в сфере труда: Вызов сохраняется, Международная Конференция Труда, 100-я сессия, 2011 год, Доклад I (B). / Изд. 1-е. – Женева: Международное Бюро Труда, 2011. – 82 с.

205. Чи варто звертатися до юристів при порушенні трудових прав? [Електронний ресурс]: Веб-сайт «MegaSite.In.UA». Режим доступу: <http://megasite.in.ua/110018-chi-var-to-zvertatisya-do-yuristiv-pri-porushenni-trudovih-prav.html>

206. Сухова Н.В., Зайцева Л.В. Вопросы реализации права на обращение в суд за защитой в контексте статьи 390 трудового кодекса Российской Федерации. / Н.В. Сухова, Л.В. Зайцева. // Вестник Тюменского государственного университета, 2012, N 3. – С. 31-36.